

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Censvra Sacrae Facultatis Theologiae Parisiensis, In
Librum cui titulus est: La Défense de l'authorité de N. S.
P. le Pape, ..., contre les erreurs de ce temps, Par Iacques
De Vernant, à Mets, 1658**

Université <Paris> / Faculté de Théologie

Parisiis, 1665

Avthoritate Sacrae Scriptvrae, Conciliorum, Sanctorum Patrum Ecclesiae,
& veterum Theologorum confirmatur Censurae veritas. Pro decimâ nonâ
Propositione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14744

AVTHORITATE SACRÆ SCRIPTVRÆ,
Conciliarum, Sanctorum Patrum Ecclesiæ, &
veterum Theologorum confirmatur Censuræ
veritas.

Pro decimâ nonâ Propositione.

S. Anctus Paulus, Epist. ad Rom. cap. 13.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ideò necessitate subiecti estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: ideò enim tributa præstatis, Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes.

S. Petrus, Epist. 1. cap. 2.

Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti; sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò honorum: quasi liberi, & non quasi velamen habentes militiæ libertatem, sed sicut servi Dei. Regem honorificate, servi subditi estote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis.

Athenagoras in Apologia pro Christianis ad Imp. Aurelium Antoninum & L. Aurelium Commodum.

Neque idola redarguere ego mihi proposui: sed ut calumnias refellam, religionis nostræ rationes expono. Vos quidem in summâ Imperij Majestate, ad eò conjunctis animis orbem gubernatis, ut inde cœlestis etiam Regni contemplationem clariùs animo quis complecti queat. Ut vobis enim Patri & Filio in potestate sunt omnia Regno divinitus in vos collato (*Regis enim anima, inquit Spiritus Propheticus, in manu Dei est*) sic uni Deo & Filio ejus, hoc est verbo inseparabili, subiecta sunt omnia.

S. Theophilus Patriarcha Antiochenus contra Christiane Religionis Calumniatores ad Antholycum.

Quæ cum ita sint magis honorabo Regem, sive Casarem, non tamen eum adorando, verum pro eo orando Deum, qui verè verus Deus est, adorabo, sciens Casarem ab ipso esse ordinatum. Dices ergò mihi: quare Regem, sive Casarem adorare recusas? *Quia non ad id institutus est ut adoretur, sed ut legitimo, qui ipsi congruit, honoretur honore.* Rex enim, sive Cæsar, Deus non est; sed meminerit se esse hominem à Deo in hanc dignitatem promo-

Hh iij

tum, non ut adoretur, sed ut iustè, *quemadmodum iustitia exigit*, iudicet. Nam Regnum sive Imperium, rerumque administratio ipsi à Deo commissa & demandata est. *Hinc Cæsar sive Rex, neminem subiectorum aut Regem aut Cæsarem appellari vult.* Regium enim sive Cæsareum nomen ipsi soli competit, nec alius id vindicare audet... Regem quidem sive Cæsarem honora, honora, inquam, magnâ cum benevolentia, *subiectus ei existens, & orans pro eo.* Hæc enim faciens, Dei voluntatem exequeris. Nam divinæ legis hic tenor est: honora fili mi Deum & Regem, *nec cuiquam eorum inobediens sis,* Subitè enim hostes suos ulciscuntur.

Iustinus Martyr Apologia 2.

Cæterum eos qui minùs consentaneam præceptis ejus agunt vitam, Christianique tantummodò dicuntur, à vobis quòque puniri rogamus. Vestigalia sanè & collationes eis qui à vobis sunt ordinati exactoribus, præ omnibus ubique inferre contendimus: quemadmodum ab eo sumus instituti. Illo namque tempore accedentes quidam, percunctati sunt ex illo, an Cæsari vestigalia pendere oporteat? qui responsum hoc ab eo retulere: dicite (inquit) mihi, *cujus imaginem nummus habet?* qui ubi dixissent, Cæsaris: Reddite igitur, ait, *quæ Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ Dei, Deo.* Proinde nos solum Deum adoramus, & vobis in rebus alijs læti infervimus; Imperatores ac Principes hominum esse profitemes; & simul peccantes, ut cum Imperiali potestate sanam quòque mentem obtinere competamini. Quod si nos hæc ita precantes, atque omnia nostra in propatulum proferentes, non curaveritis, aut respexeritis: nihil nos quidem capiemus detrimenti, credentes, ac potiùs certò persuasum habentes, unum pro se quémque pro factorum suorum meritis pœnas per ignem perpetuum daturum, juxtâque analogiam & comparisonem acceptæ à Deo potestatis, rationem ab eo exactum iri, sicuti Christus indicavit dicens: *Cui plus contulit Deus, plus etiam repositet ab eo,*

S. Irenæus adversus hæreses, lib. 5. cap. 24.

De diaboli perpetuo mendacio. Potestatibus, quibus non parere oportet, atque imperiis terrenis, quatenùs à Deo, non autem à Diabolo constituentur, *cap. 24.* Sicut ergò in principio mentitus est, ita & in fide mentiebatur, dicens: *Hæc omnia mihi tradita sunt, & cui volo, do ea,* non enim ipse determinavit hujus sæculi regna, sed Deus. *Regis enim cor, in manu Dei.* Et per Salomonem autem ait verbum; *Per me Reges regnant, & potestates tenent justitiam. Per me Principes exaltantur, & Tyranni terræ.* Et Paulus Apostolus hoc ipsum ait, *Omnes potestatibus sublimioribus subiecti estote: non est enim potestas nisi à Deo. Quæ autem sunt, à Deo dispositæ sunt.* Et iterum de ipsis ait; *Non enim sine causâ gladium portat, Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malè operatur.* Quoniam hæc autem non de Angelicis potestatibus, nec de invisibilibus Principibus dixit, quomodo quidem audent exponere, *sed de his quæ sunt secundum homines potestates,* ait: propter hæc enim & tributa præstatis, *ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes.* Hoc autem Dominus confirmavit, non faciens quidem quod à diabolo suadebatur: tributorum autem exactoribus, jubens pro se,

& pro Petro dare tributum. Quoniam ministri Dei sunt, in hoc ipsum deservientes Quoniam enim abstinens à Deo homo, in tantum efferavit, ut etiam consanguineum, hostem sibi putaret, & in omni inquietudine, & homicidio, & avaritia sive timore versaretur, imposuit ille Deus humanum timorem, (non enim cognoscebant timorem Domini) ut potestati hominum subiecti, & lege eorum astricti, aliquid assequantur justitiæ, & moderentur ad invicem in manifesto positum gladium timentes, sicut Apostolus ait. Non enim sine causâ gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei qui malè operatur. Et propter hoc & ipsi magistratus indumentum justitiæ leges habentes: Quæcumque justè & legitimè fecerint, de his non interrogabuntur, neque pœnas dabunt. Quæcumque autem ad everisionem justî, inique & impiè contra legem, & more Tyrannico exercuerint, in his & peribunt justo judicio Dei, ad omnes æqualiter perveniente, & in nullo deficiente. Ad utilitatem ergò Gentilium, terrenum regnum positum est à Deo, sed non à Diabolo, qui nunquam omninò quietus est, imò qui nec ipsas quidem gentes vult in tranquillo agere, ut timentes regnum humanum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium injustitiam. Et secundum hoc Ministri Dei sunt, qui tributa exigunt à nobis, in hoc ipsum servientes, quæ sunt potestates, à Deo ordinata sunt. Manifestum est quoniam mentitur Diabolus, dicens: Mibi tradita sunt, & qui volo, do ea. Cujus enim jussu homines nascuntur, hujus jussu & Reges constituuntur, apti his qui in illo tempore ab ipsis regantur. Tertulianus lib. ad Scapulam, cap. 1.

Sic & circà Majestatem Imperatoris infamamur, tamen nunquam Albiniani, nec Nigriani, vel Cassiani inveniri potuerunt Christiani: sed iidem ipsi qui per genios eorum in pridie usque juraverant, qui pro salute eorum hostias & fecerant & voverant, qui Christianos sæpe damnaverant, hostes eorum sunt reperti. Christianus nullius est hostis, nedum Imperatoris: quem sciens à Deo suo constitui, necesse est ut & ipsum diligat, & revereatur, & honoret, & salvum velit, cum toto Romano imperio, quousque sæculum stabit, tamdiu enim stabit. Colimus ergò & Imperatorem sic, quomodo & nobis licet, & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum, & quicquid est, à Deo consecutum, solo Deo minorem. Hoc & ipse volet. Sic enim omnibus major est, dum solo vero Deo minor est. Sic & ipsis diis major est, dum & ipsi in potestate sunt ejus. Itaque & sacrificamus pro salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius: sed quo præcepit Deus, purâ prece. Non enim eget Deus conditor universitatis odoris, aut sanguinis alicujus.

Ejusdem in Apologetico adversus Gentes, cap. 29. & 30.

Idèò ergò committimus in majestatem Imperatorum, quia illos non subijcimus rebus suis? quia non ludimus de officio salutis ipsorum, qui eam non putamus in manibus esse plumbatis? sed vos Religiosi qui eam quæritis ubi non est, petitis à quibus dari non potest, præterito eo, in cujus potestate est. Insuper eos debellatis qui eam sciunt petere, qui etiam possint impetrare, dum sciunt petere. Nos enim pro salute Imperatorum Deum invocamus æternum,

Deum verum Deum vivum, quem & ipsi Imperatores propitium sibi præter cæteros malunt. Sciunt quis illis dederit Imperium, sciunt quæ homines, quis & animam, sentiunt eum Deum esse solum, in cujus solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi, ante omnes, & super omnes Deos. Quidni? cum super omnes homines, qui utique vivunt & mortuis antistant. Recogitant quousque vires Imperij sui valeant, & ita Deum intelligunt, adversus quem valere non possunt, per eum valere se cognoscunt. Cælum denique debellet Imperator, Cælum captivum triumpho suo invehat, cælo mittat excubias: cælo vectigalia imponat. Non potest: idèd magnus est, quia cælo minor est. Illius enim est ipse, cujus & Cælum est, & omnis creatura. Inde est Imperator, unde & homo antequam Imperator, inde potestas illi, unde & Spiritus.

Idem, cap. 31.

Adulati nunc sumus Imperatori, & mentiti vota quæ diximus ad evadendam scilicet vim. Planè proficit ista fallacia. Admittitis enim nos probare quodcumque defendimus. Qui ergo putaveris nihil nos de salute Cæsarum curare, inspicite Dei voces, litteras nostras, quas neque ipsi supprimimus, & plerique casus ad extraneos transferunt. Scito ex illis præceptum esse nobis, ad redundantiam benignitatis etiam pro inimicis Deum orare, & persecutoribus nostris bona precari. Qui magis inimici & persecutores Christianorum, quàm de quorum majestate convenimur in crimen? sed etiam nominatim atque manifestè, orate, inquit, pro Regibus, & pro Principibus, & Potestatibus, ut omnia tranquilla sint vobis. Cum enim concutitur Imperium: concussis etiam cæteris membris ejus utique & nos (licet extranei à turbis) in aliquo loco casus invenimur.

Idem, cap. 32.

Nos judicium Dei suscipimus in Imperatoribus qui gentibus illos præfecit? Id in eis scimus esse, quod Deus voluit, idèdque & salvum volumus esse quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus.

Idem, cap. 33.

Sed quid ego amplius de Religione atq; pietate Christianâ in Imperatorè? quem necesse est suscipiamus, ut eum quem Dominus noster elegit. Ut meritò dixerim, Noster est magis Cæsar, ut à nostro Deo constitutus, itaque in eo plus ego illi operor in salutem, quod non solum ab eo postulo eam, qui potest præstare, aut quod talis postulo, qui merear impetrare, sed etiâ quod tæperans majestatem Cæsaris infra Deum, magis illum cõmendo Deo, cui soli subjicio; subjicio autem, cui non adæquo. Non enim Deum Imperatorem dicam, vel quia mētiri nescio, vel quia illū deridere non audeo, vel quia nec ipse se Deum voler dici, si homo sit. Interest hominis, Deo cedere. Satis habeat appellari Imperator. Grande & hoc nomen est quod à Deo traditur. Negat illum Imperatorem, qui Deum dicit: nisi homo sit, non est Imperator. Hominem se esse etiam triumphans in illo sublimissimo curru admonetur. Suggestur enim ei à tergo, Respice post te, hominem memento te. Et utique hoc magis gaudet tantâ se gloriâ coruscare, ut illi admonitio conditionis suæ sit necessaria,

faria. Minor erat, si tunc Deus diceretur, quia non verè diceretur. Major est qui revocatur, ne se Deum existimet.

Tertullianus ad Scapulam cap. 1.

Christianus nullius est hostis *Nedum Imperatoris*: quem sciens à Deo suo cõstitui, necesse est, ut & ipsum diligit & revereatur, & honoret, & salvum velit, cum toto Romano Imperio, quousque sæculum stabit; tãdiu enim stabit. Colimus ergò & Imperatorem sic, quomodo & nobis licet, & ipsi expedit, ut *hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo cõsecutum, & solo Deo minorem.* Hoc & ipse volet. Sic enim omnibus major est, dùm *solo vero Deo minor est.*

Origenes in Epist. ad Romanos cap. 13. lib. 9.

Si verò nondum tales sumus, sed communis adhuc anima est in nobis quæ habeat aliquid hujus mundi, quæ sit in aliquibus alligata negotijs, huic præcepta Apostolus ponit, & dicit, ut subiecta sit potestatibus mundi. Quia & Dominus dixit, ut hi qui habent in se superscriptionem Cæsaris, reddant Cæsari quæ sunt Cæsaris. Petrus & Ioannes nihil habebant quod Cæsari redderent. Dicit enim Petrus, Aurum & argentum non habeo. Qui hoc non habet, nec Cæsari habet quod reddat, nec unde sublimioribus subiaceat potestatibus. Qui verò habet aut pecuniam aut possessiones, aut aliquid in sæculo, audiat: Omnis anima potestatibus sublimioribus subiaceat. Non est potestas nisi à Deo. Dicit fortasse aliquis: Quid ergò? Et illa potestas quæ servos Dei persequitur, fidem impugnat, religionem subvertit, à Deo est? Ad hoc breviter respondebimus. Nemo est qui nesciat quòd & visus nobis à Deo donatus est, & auditus & sensus. Quùm ergò hæc à Deo in potestate nostrâ sint, tamen uti visu vel ad bona, vel ad mala possumus: similiter & auditu, & motu manuum, & cogitatione sensus, & in hoc justum iudicium Dei est, quòd his quos ad usus ille bonos dedit, nos abutimur ad impia & iniqua ministeria. Ità ergò & potestas omnis à Deo data est ad vindictam quidem malorum, laudem verò bonorum, sicut idem Apostolus in subsequenti dicit. Erit autem justum iudicium Dei ergà eos, qui acceptam potestatem, secundum suas impietates, & non secundum divinas temperant leges: & idè dicit: Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Non hic de illis potestatibus dicit quæ persecutiones inferunt fidei: ibi enim dicendum est, Deo oportet obtemperare magis quàm hominibus: sed de istis communibus dicit quæ non sunt timori boni operis, sed mali. Quibus utique qui resistit, ipse sibi damnationem pro gestorum suorum qualitate conquirat. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illâ. Dei enim minister est tibi in bonum.

Idèoque necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Idè enim & tributa penditis. Ministri enim Dei sunt in hoc ipsum instantes. Ordinatur quidem per hæc Paulus Ecclesiam Dei, ut nihil adversi principibus & potestatibus sæculi gerens, per quietem & tranquillitatem vitæ, opus justitiæ & pietatis exerceat. Si enim ponamus, verbi gratiâ, credentes Christo potestatibus sæculi non esse subiectos, tributa non reddere, nec vectigalia pensitare, nulli timorem, nulli honorem deferre, nonne per

hæc Rectorum & Principum meritò in semetipfos arma converterent, & persecutores quidem suos excusabiles, semetipfos verò culpabiles redderent? Non enim jam fidei, sed contumaciæ causâ impugnari viderentur: & esse eis causa quidem mortis, meritum verò mortis indignum. Hæc ergò Paulus per immensam sapientiam providens dicit: Reddite ergò omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem diligatis.

Dionysius Alexandrinus Episcopus apud Eusebium, lib. 7. cap. 10.

Verùm verba quæ ab utrisque ultrò citròque habita sunt, uti fuerunt à quibusdam in Commentarios relata accipitote Dionysio & Fausto, & Maximo, & Marcello, & Chæremoni in Concilium introductis, Æmilianus qui præfecturam gerebat, sic locutus est: Vobiscum jam coràm absque scripto, jubet differere, de Imperatorum Dominorum nostrorum humanitate, atque clementiâ quam ergà vos declarant. Nam salutis vestræ ac vitæ potestatem vobis fecerunt, modò ad id quod est secundùm naturam, velitis vos ipsos convertere: & Deos, qui illorum regnum servant incolume, sanctè adorare: eorùm autem penitèns oblivisci Deorum, qui naturæ repugnare videantur. Quid igitur ad ista respondetis? Neque enim vos ingratos fore arbitrò, cum tanta benignitas ab illis sit vobis ostentata: quandoquidem ad res meliores vos amicè & benèvolè cohortantur. Dionysius respondit: non omnes colunt omnes Deos, sed singuli singulos pro arbitrato. Nos proinde unum Deum omnium rerum fabricatorem, qui Valeriano & Galieno Cæsaribus Augustis, Viris Sanctissimis Imperium largitus est, & colimus, & veneramur. Huic etiam sine intermissione pro eorum regno, ut stabile & firmum maneat, præces adhibemus.

Athanas. ad Imperatorem Constantium Apologiâ.

Quâpropter dum te contemplatus fuisset in illo, illumque in te in tui similitudine agnovisset, qui fieri potuisset, ut illi maledicere sustinerem, aut hosti illius litteras mittere, ac non potiùs pro tuâ salute voces precèsqve fundere, quod & feci. Hujus rei testis est: primùm Dominus qui exaudivit te, & largitus est tibi integrum à majoribus tuis relictum Imperium, testèsque sunt, qui tùm adfuerunt, fœlicissimus Dux Ægypti, Rufinus item & Stephanus, quorum ille Catholicus, iste autem ibidem Magister erat, & alterius comes, & Palladius tùm palatij magister, Antiochus & Evagrius, Præfecti Sericorum. Nihil aliud enim dixi, quàm precemur pro salute Religiosissimi Imperatoris Constantij, & statim universus populus unâ voce acclamavit, Christe auxiliare Constantio, & magnâ cum perseverantiâ has præces continuavit.

Athanas. ad Solit. vitam agentes Epistolâ. Hofsus Constantio Imperat. S. P. D.

Tibi Deus Imperium commisit, nobis, quæ sunt Ecclesiæ, concredidit; & quemadmodùm qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ, ita & tu cave, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini-obnoxius fias: Date (ut scriptum est) quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ Dei, Deo. Neque igitur fas est nobis in terris imperium tenere, neque

Tu Thymiatum & sacrorum potestatem habes Imperator. Hæc quidem ob curam tuæ salutis scribo, & de ijs quæ in Epistolis scribis, hanc meam sententiam accipe.

Epistola Synodalis Concilij Ariminensis ad Augustum Constantium.

Dei iussu, tuoque pio edicto olim dogmatibus tradita ita esse, ut tradita sunt credimus. Nam Ariminum ex omnibus ad Occidentem civitatibus in unum convenimus, ut fides Catholicæ Ecclesiæ cognosceretur, & qui alterius opinionis essent, manifesti fierent, ibique post longam deliberationem optima visa est ea fides, quæ hætenus usque à priscis temporibus perduravit, quam & Prophetæ, & Evangelia, & Apostoli per Dominum nostrum Iesum Christum prædicaverunt, qui est tui Imperij custos, & tuæ valetudinis defensor.

Operatus Milevitanus lib. 3.

Quem enim latet præter te, quia peregrinus es, & potuerunt tibi falsa narrari: aut quis negare potest, rem, cui tota Carthago principaliter testis est, Imperatorem Constantem, Paulum & Macarium primitus non ad faciendam unitatem misisse, sed cum eleemosynis: quibus sublevata per Ecclesias singulas possit respirare, vestiri, pasci, gaudere paupertas. Qui cum ad Donatum, Patrem tuum, venirent, & quare venerant, indicarent: ille solito furore succensus in hæc verba prorupit: *Quid est Imperatori cum Ecclesia?* & de fonte levitatis suæ, multa maledicta effudit: non minus quam in Gregorium aliquandò, ad quem sic scribere minimè dubitavit: *Gregori macula Senatus, & dedecus Præfeetorum, & cætera talia: Cui Donato Præfectus patientiâ Episcopali rescripsit.* Harum Epistolarum exemplaria multorum ore ubique cantantur. Iam nunc meditabatur contra præcepta Apostoli Pauli potestatibus & Regibus injuriam facere, pro quibus, si Apostolum audiret, quotidie rogare debuerat. Sic enim docet B. Apostolus Paulus, *Rogate pro Regibus & potestatibus, ut quietam & tranquillam vitam cum ipsis agamus.* Non enim Respublica est in Ecclesiâ, sed Ecclesiâ in Republicâ est, id est, in Imperio Romano. Quod Libanum appellat Christus in Canticis Canticorum, cum dicit, *Veni Sponsa mea, veni à Libano,* id est, de Imperio Romano, ubi & sacerdotia sunt, & pudicitia & virginitas, quæ Barbaris gentibus non sunt: & si essent, tuta esse non possent. Meritò Paulus docet, orandum esse pro Regibus & Potestatibus: etiamsi talis esset Imperator, qui gentiliter viveret. Quantò quòd Christianus, quantò quòd Deum timens, quantò quòd Religiosus, quantò quòd misericors, ut ipsa res probat? Miserat enim ornamenta domibus Dei, miserat pauperibus eleemosynam, nihil Donato.

Carthagini Principatum se tenuisse crediderat, & cum super Imperatorem non sit nisi solus Deus, qui fecit Imperatorem, dum se Donatus super Imperatorem extollit, jam quasi hominum excesserat metas, ut se, ut Deum, non hominem æstimaret, non verendo eum, qui post Deum ab hominibus timeatur.

Chrysoft. in Epist. ad Rom. cap. 13. homil. 23.

Interea verò eas rationes quas commemoravi, non movet: sed eas quæ potestatibus ex debito obedire jubent, ostendens quòd ista imperentur omnibus & Sacerdotibus & Monachis; non solum sæcularibus: id quod statim in ipso exordio declarat, cum dicit omnis anima potestatibus supereminentibus subdita sit, etiamsi Apostolus sit, si Evangelista, si Propheta, sive quisquis tandem fueris, nèque enim pietatem subvertit ista subjectio. Et non simpliciter dicit, obediat, sed subdita sit. Est autem prima constitutionis hujus justitia, quæ à fidelibus cogitationibus ac mentibus satis & decora & honesta, nimirum quòd à Deo ordinata sint ista. Non enim est potestas, nisi à Deo.

Chr. soft. in Epist. ad Rom. cap. 13. Hom. 23.

Non enim gratuito dat, qui hoc fecerit. Debitum siquidem est res ista. Quòd si non feceris, perfidi pœnas dabis. Neque sanè putes Christianæ Philosophiæ dignitatem extenuari ac lædi, si præsentè Principe honoris gratiâ exurrexeris, sive caput detexeris. Si enim ista Paulus tùm cum Gentiles adhuc essent Principes, præcepit: multò magis oportet ea fidelibus exhibere. Quòd si majora tibi concedita esse dixeris, discè non nunc honoris tui tempus esse. Peregrinus enim hic est, & advena. Tempus erit quo omnibus apparebis illustrior. Nunc verò vita tua abscondita est cum Christo in Deo. Quandò Christus comparuerit, tunc & vos comparabitis in gloria. Ne quæras ergò in præsentè ac fragili vitâ retributionem. Sed etiam si cum timore ut te principi sistas opus sit, non putes ex eo cognominationem tuam dehonestari. Deus enim ista exigit, ut creatus ab eo Princeps vires suas habeat. Quòd si enim qui nihil mali sibi conscius est, cum timore apud judicem compareret, multò magis qui malè facit, ab eo terrebitur: tu verò eò eis illustrior. Neque enim extenuatio ex eo est quod Principi honorem suum reddis, sed magis ex eo, quod illum negligendo contempnis. Et ipse Princeps eò te magis suscipiet, Dominumque tuum, etiamsi incredulus fuerit, hoc nomine glorificabit. Nemini quicquam debetis, nisi ut invicem diligatis.

August. de Civitate Dei, lib. 4. cap. 33.

Deus igitur ille fœlicitatis author & dator, quia solus est verus Deus, ipse dat regna terrena & Bonis & Malis. Neque hoc temerè & quasi fortuito, quia Deus est, non fortuna, sed pro rerum ordine ac tempore occulto nobis, notissimo sibi: cui tamen ordini temporum non subditus servit, sed eum ipse tanquam Dominus regit, moderatòrque disponit: fœlicitatem verò non dat nisi bonis. Hanc enim possunt habere & non habere servientes: possunt & non habere & habere regnantes. Quæ tamen plena in eâ vitâ erit ubi. Iam nemo serviet ulli: & idèò regna mundi hujus, Deus bonis & malis communiter præstat, ne boni ea tanquam Dei magna munera concupiscant. Et idèò regna terrena & bonis ab illo dantur & malis: ne ejus cultores adhuc in propectu animi parvuli, hæc ab eo munera quasi magnum aliquid concupiscant. Et hoc est Sacramentum veteris Testamenti, ubi occultum erat novum: quod illic promissa & dona terrena sunt intelligentibus & tunc spiritualibus, quamvis nondùm in manifestatione prædicantibus, & quæ illis temporalibus

rebus significaretur aeternitas, & in quibus Dei donis esset vera felicitas.

August. de Civitate Dei ad Marcellinum, lib. 5. cap. 21.

Quæ cum ita sint, non tribuamus dandi Regni atque Imperij potestatem, nisi Deo vero, qui dat felicitatem in Regno Cælorum non nisi solis pijs: regnum verò terrenū, & pijs, & impijs, sicut ei placet, qui nihil injustè placet. Quamvis enim aliquid dixerimus quod apertum nobis esse voluit, tamen multum est ad nos, & valdè superat vires nostras, hominum occulta discutere, & liquido examine merita dijudicare regnorum. Ille igitur unus verus Deus, qui nec iudicio, nec adiutorio deserit genus humanum, quandò voluit, & quantum voluit Romanis regnum dedit: qui dedit Assyrijs, vel etiam Persis: à quibus solos duos Deos coli, unum bonum, alterum malum continent litteræ istorum, ut taceam de populo Hæbræo, de quo jam dixi, quantum satis visum est, qui præter unum Deum non coluit, & quando regnavit. Qui ergò Persis dedit segetes, sine cultu Deæ segetiæ: quia alia dona terrarum sine cultu tot Deorum, quos isti rebus singulis singulos, vel etiam rebus singulis, plures præposuerunt, ipse etiam regnum dedit sine cultu eorum, per quorum cultum se isti regnasse crediderunt. Sic etiam hominibus, qui Mario ipse Cæsar, qui Augusto ipse & Neroni, qui Vespasianis, vel patri, vel filio suavissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo. Et ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino Christiano, ipse Apostatæ Iuliano, cujus egregiam indolem decepit amore dominandi sacrilega & detestanda curiositas, cujus vanis deditus Oraculis erat, quandò fretus securitate victoriæ, naves quibus victus necessarius portabatur, incendit. Deinde fervidè instans immodicis ausibus & mox meritò temeritatis occisus, in locis hostilibus egenum reliquit exercitum, ut aliter inde non posset evadi, nisi contra illud auspiciū Dei Termini, de quo superiore libro diximus, Romani Imperij termini moverentur. Cessit enim terminus Deus necessitati, qui non cessat Iovi. Hæc planè Deus unus & verus regit & gubernat ut placet. Et si occultis causis nunquid injustis.

Fulgentius Episc. Ruspensis ad Trasymundum Regem, lib. 1. cap. 2.

Quocirca cum pro nostrâ fide, in quantum facultatem divinitus accepimus, liberè respondemus, nullâ contumaciæ seu contumeliæ debemus suspitione notari: cum hæc nostræ humilitatis, *Nec regia simus dignitatis immemores*, sciamusque Deo timorem, *honorem Regibus exhibendum, Apostolicâ ita nos præmonente doctrinâ*; Reddite omnibus debita, *Et paulò post, cui timorem, timorem, cui honorem, honorem.* Hujus timoris honorisque manifesta nobis B. Petrus aperuit discretione notitiam, dicens; Sicut servi Dei omnes honorate, fraternitatem diligite; Deum timete, *Regem autem honorificate.* Non autem parùm Clementiæ Tuæ dilectionis exhibet & honoris, quisquis interroganti tibi hoc respondet, quod ad fidem pertinet veritatis. Competens igitur Mansuetudini Tuæ deferimus honoris obsequium, *Cui Regalis apicem culminis divinâ cernimus largitate collatum.* Nec tamen quemquam sapientem fugit, quandò sempiternus ille Rex Regum & Dominus Dominantium timore debeat suspici, *qui temporales etiam Reges præcipit honora-*

ri hunc si quis parùm metuit, valdè contemnit: hujus qui non memorat honorificentiam, auget injuriam.

Idem lib. 3. ad Thrasymundum Regem cap. 36.

Oramus Deum ut aures Clementiæ Tuæ verbo veritatis placidas reddat, & pio cordi tuo lumen sapientiæ spiritualis infundat, aut filium *Dei Deum* Dominum nostrum Iesum Christum sic honorifices, sicut honorificas Patrem. Meretur enim hoc à te, ut eum qui te fecit Patre tuo meliorem, Patri suo secundùm divinam naturam fatearis æqualem. Quæso, Glorioso Rex, ut in te consideres largitatem divini muneris, & potestatem non minuas largitoris, ut qui *tibi temporale donavit Regnum, donec etiam sempiternum*. Ipse enim dicit: eos qui me glorificant glorificabo. Quod ipsa Trinitas faciat, quæ unus & verus est *Deus*, qui potest omnia facere suprâ quam petimus aut intelligimus. Ex ipso enim & per ipsum sunt omnia. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Epist. 16. Pelagij Pape 1. ad Childebertum Francorum Regem.

Domino Filio Gloriosissimo atque Præcellentissimo Childeberto Regi, Pelagius Episc.

Humani generis Salvator, ac Dominus discipulos suos docens, ait: Non est voluntas Patris vestri, qui in cælis est; ut unus saltem pereat de pusillis: de quibus nec scandalizari quemquam sine magnâ asserit comparatione supplicij. Cùm igitur etiam de pusillis ista forma præcepti sit: quantò nobis studio ac labore satagendum est, ut pro auferendo suspitionis scandalo obsequium Confessionis nostræ Regibus ministremus, quibus nos etiam subditos esse sanctæ Scripturæ præcipiunt?

Carolus Calvus Epist. ad Hadrianum 2. Papam

Vnde sicut vobis rescripsimus, & nunc iterùm vobis scribere non piguit, sed exigente causâ necessarium est, quia Reges Francorum ex regio genere nati, non Episcoporum vice Domini, sed terræ Domini hæcenus sumus computati: & ut Leo ac Romana Synodus scripsit, Reges & Imperatores quos terris divina potentia præcepit præesse, jus distinguendorum negotiorum Episcopis sanctis juxtâ divalia constituta permiserunt, non autem Episcoporum villici extiterunt. Et S. Augustinus dicit, jura Regum possidentur possessiones, non autem per Episcopale Imperium Reges villici fiunt, auctoresque Episcoporum. Et Dominus, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo reddi præcipit, qui etiam censum Regi reddidit. Et Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari & non conculcari Reges, *Regem*, inquit, *honorificate*. Et iterùm, *omnis*, inquit, *anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Reddite ergò omnibus debita*. Et paulò superiùs, *Idèò necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed & propter conscientiam*. Et si revolueritis regesta decessorum ac prædecessorum vestrorum, talia mandata sicut habentur in litteris ex nomine vestro nobis directis per Acta: dum Episcopum. decessores nostros à decessoribus vestris accepisse nullatenus invenietis. Vnde pauca de pluribus vobis scribere necessarium duximus.

Nicolaus 1. Epist. ad Michaëlem Imp.

Fuerunt hæc antè adventum Christi, ut quidam typicè Reges simul & Sacerdotes existerent. Quod sanctum Melchisedech fuisse sancta prodit Historia, quòdque in membris suis diabolus imitatus: (utpotè qui semper quæ divino cultui conveniunt, sibi met tyrannico spiritu vindicare contendit) ut Pagani Imperatores ijdem & Maximi Pontifices dicerentur.

Sed cùm ad verum ventum est, ultrà sibi nec Imperator jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpavit: quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus Iesus sic actibus proprijs, & dignitatibus destinatis officia potestatis utriusque discrevit, proprià volens medicinali humilitate sursùm efferri, non humanâ superbiâ rursùm in infernum † demergi, ut & Christiani Imperatores pro æternâ vitâ Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodò rerum Imperialibus legibus uterentur, quatenùs spiritualis actio carnalibus distaret incurfibus, & idèd militans Deo minimè se negotijs sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotij sæcularibus implicatus.

Bernard. de Consideratione lib. 3. cap. 4.

Erras, sicut summam, ità & solam institutam à Deo vestram Apostolicam potestatem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait: *Non est potestas nisi à Deo.* Proinde quod sequitur: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit,* Et si principaliter pro te facit, non tamen singulariter. Denique idem ait: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Non ait, sublimiori, tanquàm in uno: sed sublimioribus, tanquàm in multis.

Concilium Nicanum 1. can. 6.

Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum oranium habeat potestatem. Quia & urbis Romæ Episcopo par illis mos est. Similiter autem & apud Antiochiam, cæterâsque Provincias, suis privilegia servantur Ecclesijs.

Concil. Carthaginense 6. Epist. ad Bonifacium Papam.

Hæc utique ulque ad adventum verissimorum exemplariorum Nicæni Concilij inserta gestis sunt, quæ sibi, quemadmodùm ipso, quod apud nos Fratres, ex Apostolicâ Sede directi, alligaverunt, commonitorio continentur. Eòque ordine, vel apud vos in Italiâ custodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorata jam nolumus, vel tolerare cogimur: sed credimus adjuvante misericordiâ Domini Dei nostri, quòd Tuâ Sanctitate Romanæ Ecclesiæ præsidente, non sumus jam istum Typhum passuri. Et servabuntur erè à nos, quæ nobis etiam non differentibus custodiri debeant. Cùm fraternâ charitate, quæ secundùm sapientiam atque justitiam, quam tibi donavit Altissimus, etiam ipse perspicis esse servanda, si fortè aliter se habent Canones Concilij Nicæni. Quamvis plurimos codices legeremus, sed nusquam in Nicæno Concilio, in Latinis codicibus legimus, quemadmodùm in suprâdicto commonitorio, inde directa suat. Tùm quia in nullo codice Græco ea potuimus invenire, ex Orientalibus Ecclesijs, ubi perhibentur eadem

decreta posse etiam authentica reperiri, magis nobis desideramus afferri.

Concilium Carthaginense 6. Epist. ad Cælestinum Pap.

Præfato itaque debita salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultrà velit excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum facile adverteret venerabilitas tua. Nam & si de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præcaveri, quantum magis hoc de Episcopis voluit observari: ne in suâ Provinciâ à Communione suspensi à tua sanctitate præproperè, vel indebitè videantur communioni restitui. Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat sanctitas tua, quia & nullâ Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ.

Concil. Ephesinum, can. 8.

Sedet si quis invaserit, & sibi pervim submiserit, eam reddat, ne sanctorum Patrum Canones transilientur, nec sub Sacerdotalis muneris prætextu secularis potestatis fastus subeat, nec libertatem paulatim imprudentes amittamus, quam nobis proprio sanguine dedit Dominus Iesus Christus, omnium hominum liberator. Sanctæ ergò & universali Synodo visum est, ut unicuique Provinciæ pura & inviolata serventur jura, quæ ab initio de multis retrò annis habet, secundum consuetudinem quæ jam olim servata, potestatem habente unoquoque Metropolitano, actorum exemplaria ad suam securitatem accipere. Si quis autem constitutionem aliquam ijs quæ nunc definita sunt, repugnantem attulerit, eam quoque esse irritam visum est toti sanctæ & universali Synodo.

Gregorius Epist. ad Augustinum Cantuariensem, cap. 3.

Novit fraternitas tua Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, in quâ se meminit enutritam. Sed mihi placet, ut sive in Romanâ, sive in Gallicanarum *, seu in quâlibet Ecclesiâ aliquis invenisti quod plus omni potenti Deo possit placere, sollicitè eligas, & in Anglorum Ecclesiâ, quæ adhuc ad fidem nova est, institutione præcipuâ quam de multis Ecclesijs colligere potuisti, infundas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus, loca amanda sunt. Ex singulis ergò quibusque Ecclesijs, quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt, elige: & hæc quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem deponc.

Hincmarus in tractatu 55. Capitul. cap. 25.

Animadvertenda igitur est discretio ex verbis B. Gelasij inter Synodalia Concilia, & Apostolicorum virorum Epistolas, quas antè Concilia celebratâ diversis temporibus, pro diversorum Patrum consolatione dederunt, quasque venerabiliter suscipiendas dicit: si quæ sunt antem Concilia à Sanctis Patribus instituta post quatuor Conciliorum auctoritatem, custodienda & observanda decreverit. Vnde item idem in decretis suis dicit, Patres, inquit. nostri Catholici, doctique Pontifices, in unaquâque hæresi quolibet tempore suscitata, quicquid pro fide, pro veritate, pro communionemque

tionemque majorum, factâ semel congregatione sanxerunt, in convulsam voluerunt deinceps firmumque constare, nec in eadem causâ denuò quæ præfixa fuerant retractari quâlibet recenti præsumptione permiserunt. Quantum enim distet inter illa scilicet Concilia, quæ custodienda & recipienda decrevit, & inconvulsâ firmâque deinceps Patres Catholicimanere voluerunt, & illas Epistolas, quæ diversis temporibus, pro diversorum consolatione datæ fuerunt, quas venerabiliter suscipiendas dicit, nemo in dogmatibus Ecclesiasticis exercitatus ignorat. Si enim quædam ex his, quæ in quibusdam illis Epistolis continentur, tenere & custodire velle inceperimus, contra alia plurima illarum Epistolarum facere incipiemus. Et rursûs, si alia contrâ quæ feceramus, tenere & custodire inceperimus, adversûs ea quæ antea servare voluimus, faciemus, & à Concilijs sacris, quæ perpetuò nobis recipienda, tenenda, ac custodienda, atque sequenda sunt, deviabimus.

Idem Epist. 41. ad Hadrianum 2. Papam.

Et nescio quomodo ipsius Regis, vel inter quos habito, præsentiam & Communionem vel consortium valeam devitare, cum Rex & cohabitantes mecum unâ cum Rege, non solum in Parochiam, verum & in civitatem meam sæpè conveniant, & ibi tamdiu sicut Regi complacet degant, & cum tantâ multitudine, tam de regno quod antea habuit, quàm & de Regno quod Lotharius habuit, necnon de alijs Regnis ad eum confluentibus, sicut missi vestri viderunt, & hoc quam sæpè illi videtur, in civitate meâ sustineo, qui Ecclesiam & plebem mihi commissam deserere, & aliorsum ut mercenarius non valeo fugere, nec quod extrâ Regnum ejus fugiam habeo: sed regio cultu eo recepto, de Ecclesiasticis facultatibus, sicut præcipit & quandiu præcipit, illi & sibi obsequentibus servio, ut quierè, secundum quod instat tempus, cum mihi commissis degere possim. Dicit enim hæc potestatem suos decessores habuisse, quam ipse nullius interdictione dimittet. Quæ omnia supra & infra dicta, sicut non ad accusandum, sic nec ad excusandum in advocacy præfati Regis depromo, ætatem enim habet, ipse de se loquatur, neque ad resistendum vestræ auctoritati, neque ad contradicendum vestræ præceptioni, sed consulendum qualiter nos Episcopi, & ego præcipuè, in quem tantam comminationem intentastis, ergâ Regem nostrum gerere debeamus, cum B. Augustinus Apostoli exponens sententiam dicat, Apostolica, inquit, doctrina, ut omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, & ut reddantur omnibus omnia, cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal, & cætera, salvo Domini nostri cultu, constitutionis humanæ Principibus reddamus, quando & ipse Dominus, ut nobis hujus sacræ doctrinæ præberet exemplum, pro capite hominis, quo erat indutus, tributum solvere non dedignatus est. Iubentur etiam servi Christiani & fideles boni dominis suis temporalibus æquanimiter fidelitèrque servire, quos judicaturi sunt, si usque in finem iniquos invenerint, aut cum quibus regnaturi sunt, si & illi ad veram Deum conversi fuerint. Omnibus tamen præcipitur servire humanis potestatibus atque terrenis, quousque post tempus præfinitum, ab istius sæculi confusione, tanquam de captivitate Babylonæ, sicut Hierusalem libe-

retur Ecclesia. Ex cujus captivitatis occasione, si etiam terreni Reges, desertis Idolis, pro quibus persequebantur Christianos, unum verum Deum & Christum Dominum cognoverint & colant, pro quibus Paulus Apostolus jubet orare Ecclesiam, cum persequerentur Ecclesiam, ut securam & tranquillam vitam agamus cum omni pietate & castitate, sicut & ille populus in Babyloniam ductus per Hieremiam jubetur orare pro Rege Babylonix, & B. Petrus dicit: *Subiecti estote omni humane creature propter Dominum, sive Regi, quasi precellenti.* Et item, *Dominum timete, Regem honorificate.* Omni humane creature, inquit Doctor sagacissimus, omni dignitati hominum, omni personæ, omni Principatui, cui vos divina dispositio subdi voluerit. Hoc est enim quod ait: *Propter Dominum, quia non est potestas, nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Et item Sanctus Augustinus in Sermone Evangelij Ioannis, leguntur, inquit, leges manifestæ, ubi præceperunt Imperatores, eos qui præter Catholicæ Ecclesiæ Communionem usurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiæ audeant possidere. Sed quid, inquirunt, nobis & Imperatori? Sed jam dixi de jure humano agitur: & tamen Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit: *Regem reveremini.* Noli dicere, quid mihi & Regi? Noli dicere possessiones tuas, qui & ipsa humana jura renunciasti, quibus possidentur possessiones. Et si per iura Regum possidebunt possessiones, non possunt ut Regi de Ecclesiasticis possessionibus obsequium non exhibeant, sicut antecessores mei suis antecessoribus exhibuerunt. Quapropter Domne Pater, reverendissime, consulite secundum privilegium Sedis vestræ subjectionis nostræ, nec alia nobis cujuscunque suggestionem mandetis, unde inter Episcopalem auctoritatem & Regalem potestatem, inter Ecclesiam & Rempubicam tantum scandalum possit oriri, quoddam facile ac sine dispendio Religionis, vel detrimento Ecclesiasticarum rerum, unde servi & ancillæ Dei debeant nutriri, & Ecclesiastica negotia contineri; postea non possit sedari, quia sicut Abraham dixit ad Dominum: *Abstine hoc à te Domine, non est hoc tuum, qui judicas omnem terram.* Et hanc meæ subjectionis humillimam suggestionem eâ benignitate suscipite, quâ primus Apostolorum non solum minoris sui Apostoli redargutionem pro simulatione suscepit, verum & minorum suorum quæstionem, cur ad præputios intraverit, satisfacere ac lenire curavit.

Carolus Calvus Epistolâ ad Hadrianum 2. Papam.

Et hoc hortamentum, quod in litteris ex nomine vestro ab Astardo Episcopo nobis delatis invenimus, scilicet, ut omnia, quæ à Sede Apostolicâ nobis veniunt, humili semper debeamus intentione recipere, non solum, ut præmissimus, Evangelicæ veritati, sed etiam decretis Sanctorum invenitur adversum.

Idem in eadem Epistolâ ad Hadrianum 2. Papam.

Quæ relegendes, licet contra morem decessorum ac prædecessorum vestrorum hoc dictum invenerimus, idest, umbrosam sæculi typhum inducere in Ecclesiam suam, quæ lucem simplicitatis & humilitatis diem Domini videre desiderantibus præfert, tamen de voluntate non dubitavimus, quia hu-

mano animo facile potest subripi, quod ex deliberatione conveniat immutari. Sed valde mirati sumus, ubi hoc Dictator Epistolæ nobis per Actardum Episcopum delatæ scriptum invenerit, esse Apostolicâ auctoritate præcipiendum, ut Rex corrector iniquorum, & districtor reorum, ac secundum leges Ecclesiasticas atque mundanas, ultor criminum, reum legaliter ac regulariter pro excessibus suis damnatum, sua fratrum potentia Romam dirigat.

Idem ibidem.

Nos autem auctoritatem vestram judicaturam potius credimus, ut ea sequamur, quæ decessores ac prædecessores vestri secundum Scripturarum tramitem prædicationemque majorum scripserunt, quam illa, quæ scriptor sæpè dictæ Epistolæ ex nomine vestro nobis directæ confinxit. Ait enim B. Augustinus libro ad Ianuarium, omnia talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Concilijs Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universalis Ecclesiæ roborata sunt, ressecanda existimo. Et Sanctus Leo, de his quæ à sacris Canonibus habentur ita præfixa, & eisdem Apostolicæ Sedis sunt promulgata decretis, ut nullâ possint ratione convelli, constituit, ut omni penitus auctoritate sit vacuum, quicquid ab illorum fuerit constitutione diversum.

Idem.

Quod adhuc nostris litteris ad exemplum inferre nolimus, donec sciamus, si duritiam mandatorum vestrorum erga nos aliter ad benignitatem inflectere poterimus: quia quod ex Apostolicæ Sedis nomine, secundum sanctarum Scripturarum tramitem, prædicationemque majorum, & orthodoxorum decreta Scribitur sequendum & tenendum non ignoramus, & quod secus à quoquam fuerit compilatum si ve confictum, non solum respuendum, sed & redarguendum esse cognoscimus.

Synodus Remensis cap. 28. ad annum 983.

Multa super his Pater Arnulphus publicè locutus est, multa cum sibi tantum assidentibus contulit: quæ ne fortè minus suavitatis habeant, ita sparsim posita, ut sunt ab eo prolata, eain unum colligere maluimus, ut continuata oratio plus utilitatis studioso lectori conferat. Nos verò, inquit, Reverendissimi Patres, Romanam Ecclesiam propter B. Petri memoriam semper honorandam decernimus, nec decretis Romanorum Pontificum obviate contendimus: salvâ tamen auctoritate Nicæni Concilij, quod eadem Romana Ecclesia semper venerata est. Statuta etiam sacrorum Canonum diversis locis, diversis temporibus (sed eodem Dei spiritu conditorum) in æternum valere præcipimus, ab omnibus servanda censemus. Duo autem sunt, quæ magnoperè à vobis prævideri debent: id est, si Romani Pontificis silentium, aut nova constitutio promulgatis legibus Canonum, vel decretis priorum præjudicare potest. Si enim silentium præjudicat, omnes leges omnia Priorum decreta, eo silente silere necesse est: si autem nova constitutio, quid profunt leges conditæ, cum ad unius arbitrium omnia dirigantur, videtis quia de his duabus causis admissis Ecclesiarum Dei status periclitatur. Et dum legibus leges quærimus, nullas omninò leges habemus. Quid ergò? nùm

Kk ij

privilegio Romani Pontificis derogabimus? Minimè. Sed si Romanus Episcopus is est, quem scientia & vitæ meritum commendat: nec silentium, nec nova constitutio metuenda sunt.

Lettre envoyée par tous les Barons du Royaume de France au College des Cardinaux, quand le Roy appella contre le Pape Boniface VIII. en l'année 1302.

Nous vous certifions par la teneur de ces lettres aucunes mauvaises & outrageuses nouvelles, qu'il a de nouvelles entreprises à faire à nostre tres-cher & redouté Seigneur, Philippe, par la grace de Dieu Roy de France, & à tout le Royaume, lesquelles nostre Sire le Roy fit exposer entendiblement pardevant nous, & tous les Prelats, les Abbez, les Prieurs, & les Doyens, les Prevots, les Procureurs des Chapitres & des Convents, des Colleges, des Univerfitez, & des Communautés des Villes de son Royaume, presens devant luy, pour lesquels se ils par sa desordonnée volonté estoient poursuivies, l'unité & l'amitié devant dites, se deseroient & déjoindroient entre ladite Eglise, & le Roy, & le Royaume, & nous: car nous ne le pourrions, ny ne voudrions souffrir en nulle maniere, pour peine, perte, ny meschief que souffrir en deussions, en personnes, en enfans, en heritages, ny en autres biens. Premiers entre les autres choses qu'audit Roy nostre Sire furent envoyez par messages, & par lettres, il est contenu, que du Royaume de France, que nostre Sire le Roy, & les Habitans du Royaume, ont toujours dit estre sujets en temporalité de Dieu tant seulement, si comme c'est chose notoire à tout le monde, il en devoit estre sujet à luy temporellement, & de luy le devoit, & doit tenir.

Lettres des Prelats & autres Ecclesiastiques tant Reguliers que Se- culiers du Royaume de France assemblez à Paris, au Pape Boniface VIII.

IN quibus & alijs diversis gravaminibus, quæ per vos, & Romanam Ecclesiam, sibi, Regno, & Ecclesie Gallicanæ, tam in reservationibus, quàm ordinationibus voluntarijs Archiepiscopatum, Episcopatum, & collationibus Beneficiorum insignium dicti Regni, personis, extraneis, & ignotis, & nonnunquam suspectis, nullo tempore residentibus in Ecclesiasticis Beneficijs suprâ dictis, ex quibus divini cultûs diminutio sequitur, piæ fundânium, seu donantium, voluntates, propulso pietatis officio, defraudantur, pauperibus dicti Regni eleemosynarum largitio consueta subtrahitur, Regni depauperatio provenit, & Ecclesie jacturam deformationis incurrunt.

Nos universos & singulos tam Prælatos, quàm Barones & alios requisivit instantius, præcepit ut Dominus, & rogavit ac precibus institit ut amicus, ut

cum ad conservationem libertatis antiquæ, honorum, & status Regni prædicti, ac incolarum ipsius, & relevationem gravaminum prædictorum, reformationem Regni, & Ecclesiæ Gallicanæ, de nostro, & Baronum ipsorum consilio, ad laudem divini nominis, exaltationem Catholicæ fidei, honorem universalis Ecclesiæ.

La Supplication du Peuple de France au Roy contre le Pape Boniface. 8.

A Vous, tres-noble Prince: nostre Sire, par la grace de Dieu Roy de France, supplie & requiert le peuple, pour ce qu'il luy appartient que ce soit fait, que vous gardiez la souveraine franchise de vostre Royaume, qui est telle, que vous ne reconnoissiez de vostre temporel souverain en terre, fors que Dieu, & que vous fassiez declarer, si que tout le monde le sçache, que le Pape Boniface erra manifestement, & fit peché mortel notoirement, en vous mandant par lettres Bullées, qu'il estoit vostre souverain de vostre temporel, & que vous ne pouvez Prebendes donner, ny les fruits des Eglises Cathedrales vacans retenir, & que tous ceux qui croyent le contraire, il tenoit pour hereges.

Ex Ediçto Caroli sexti Regis Christianissimi.

Supplicabant igitur humiliter & devotè, quatenus nos ipsorum deliberationi & conclusioni conformanter adhærentes, ipsas gratas habere, & dictas Ecclesias & viros Ecclesiasticos nostrorum Regni & Delphinatus quoad prædicta ad suam libertatem antiquam & juris communis dispositionem, quantum in nobis est, reducere, & in eadem libertate eos conservare & manu tenere, omnia ad contrarium impedimenta submovendo dignemur. Nos igitur attendentes, quod sicut Sacerdotes debitores sunt, ut veritatem quam audiverunt à Deo, liberè prædicent: sic Princeps debitor est, ut veritatem quam audivit à Sacerdotibus probatam quidem scripturis, defendat fiducialiter, & efficaciter exequatur: habitâ priùs deliberatione maturâ & tractatu diligentium pluribus de genere nostro Principibus alijsque viris notabilibus & famosis dictorum Prælatorum, & aliorum virorum Ecclesiasticorum, ac Procuratoris nostri supplicationem, & requestam, justam, & rationabilem, Sanctorumque Patrum, & Conciliorum Generalium decretis conformem reputantes, eam in formâ sicut præmittitur, de nostrâ certâ sententiâ duximus admittendam, prædictas deliberationes & conclusiones ratas habentes dictas Ecclesias, & viros Ecclesiasticos quoad prædicta ad suam libertatem antiquam & juris dispositionem reducendos esse censimus, & quantum in nobis est, reducimus, eosque in eadem libertate per nos de cætero manu teneri & conservari volumus per præsentem.

Idem.

Carolus Dei gratiâ Francorum Rex, ad perpetuam rei memoriam, inter Regij laudabiles operas culminis gloriosior ea censetur, quæ Ecclesiam jugo servitutis depressam sublevare, sublevatam in libertatis sede collocari, & collocatam, stipatu ambizioso, atque cupido procul pulso, perseveranter conservari satagit, & procurat. Cum itaque crebris querelis clamoribusque insultibus Regni ac Delphinatus nostrorum Clero, ac dilectis Parisiensis studij

Vniversitate filiâ, & generali Procuratore nostro, nos incitantibus, ac sæpè & multùm dudùm stimulantibus, necnon fidei obligationem, & jurisjurandi religionem, quibus ad stabilitatem observationemque jurium, libertatum, & universalem sanctæ matris Ecclesiæ statum obstringebamur, ingredientibus nobis, & modo quodam obtestantibus, singulari de consilio Principum, ex nostrâ regali prædictorum stirpe, & procerum probatorum, Baronum, Collegiorum, Capitulorum, Conventuum, ac Vniversitatum eorundem Regni & Delphinatûs nostrorum, execrabilis prædictæ sanctæ matris Ecclesiæ schismatis vigente tempestate, & pro ejusdem unione ad mandatum nostrum Parisius congregatorum, præviâque in præsentia nostrâ multiplici ac sedulâ discussione & deliberatione propensiori, certas conclusiones per eos electas, & tandem nobis ab eisdem per modum consilij relatas suscepissemus, approbassemus, & eas solidè tenendas ac inviolabiliter observandas statuissemus, ipsam Ecclesiam personâsque Ecclesiasticas dictorum Regni ac Delphinatûs, juxtâ Generalium statuta Conciliorum & Sanctorum Patrum decreta ad suam antiquam libertatem reducendo, & eas in eadem libertate conservando & manu tenendo, ac super his ordinationes nonnullas edendo.

Advisamenta super modo regiminis Ecclesiæ Gallicanæ durante neutralitate, deliberata & conclusâ Parisius per Concilium Ecclesiæ prælibatæ congregatæ mandato Regis post Missam solemnem de Spiritu Sancto, in Sacrà Capellâ Regalis Palatij celebratam à Domino Archiepiscopo Tholosano, præfidente D. Senonensi Archiepiscopo, electo ad hoc, donec D. Alexandrinus Patriarcha de legatione rediisset: à die 11. mensis Augusti usque ad diem quintam mensis Novembris anno Domini 1408. & in fine.

Hæc omnia deliberata sunt salvis juribus coronæ Franciæ, & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ: salva etiam debita sanctæ sedi Apostolicæ reverentia, & Domino Papæ futuro legitimo, clave non errante.

Alexander 5. in Concilio Pisano, ann. 1409.

Per præmissâ verò, seu aliquod præmissorum non intendimus derogare ordinationibus circa præmissos articulos factis, in ultimâ congregatione Prælatorum, & aliorum virorum Ecclesiasticorum facta Parisius.

Lettres Patentes de Louys XI. en l'année 1475.

LOvis par la grace de Dieu, Roy de France, A nostre amé & feal Conseiller & Chambellan, le sire de Gaucourt, Salut & dilection. Comme nous avons esté avertis que plusieurs Messagers & autres gens de divers estats ont apporté & apportent chacun jour en nostre Royaume, & ez fins & limites d'iceluy, plusieurs Bulles, Lettres, & autres procès & écritures de Cour de Rome, grandement contraires & prejudiciables à Nous, & aux franchises & libertés de l'Eglise Gallicane. Pourquoy Nous voulans à ce pourvoir, avons par l'advis & deliberation de plusieurs des Seigneurs de

de nostre sang & lignage, & gens de nostre Conseil, advisé, conclu, & deliberé de mettre en aucunes bonnes Villes d'iceluy nostre Royaume, aucunes personnes notables, & à nous seures & feables, ausquelles toute maniere de gens de quelque estat & condition qu'ils soient, venans de ladite Cour de Rome, seront tenus montrer & exhiber les Lettres, Bulles, & autres écritures qu'ils porteront pour estre veuës & visitées, & sçavoir si elles peuvent tourner à aucun prejudice ou dommage à nous, & aux privileges, franchises, libertez de ladite Eglise Gallicane. Sçavoir vous faisons, que nous desirant nostre-dite deliberation estre mise à execution, & sortir son plain & entier effet, confians à plein de vos sens, preud'homme, loyaute, experience, & bonne diligence, vous avons commis, ordonné & député, commettons, ordonnons & deputons, Commissaires de par nous en nostre Ville d'Amiens: Et vous avons donné & donnons par ces presentes, plein pouvoir, autorité, mandement, faculté, commission, & puissance speciale, de contraindre toutes les personnes que trouverez & sçavez venans de ladite Cour de Rome, passans par nostre Ville d'Amiens, & autres lieux voisins, portans lettres clauses, ou parentes, Bulles, ou autres écritures, à vous les montrer & exhiber, & icelles voir & visiter, pour sçavoir si elles sont aucunement contraires ou prejudiciables à nous & à ladite Eglise Gallicane. Et au cas qu'en trouverez aucunes qui y fussent contraires ou prejudiciables, prenez-les & retenez par devers vous, & les porteurs arrestez & constituez prisonniers, si vous voyez que la matiere y soit sujette: & du contenu esdites lettres nous advertissez, ou les nous envoyez à toute diligence, pour y donner la provision necessaire, & telle que le cas le requerra.

Extrait du Cayer présenté au Roy & à son Conseil, pour les trois Estats assemblez en la Ville de Tours, en l'année 1483.

MAis depuis le trépas du Roy Charles septième, que Dieu absolve, grands inconveniens & entreprises ont esté faites par plusieurs de ce Royaume, sur toutes les choses desusdites, au prejudice des libertez & franchises del'Eglise de ce Royaume & Dauphiné. Et jaçoit que le Roy à cause de sa Couronne, tant de droit commun, comme pour la deliberation & requeste de tout l'Eglise de France & Dauphiné, soit, comme estoient ses predecesseurs Roys, protecteur & deffenseur des Saints Decrets, libertez & franchises de l'Eglise de sondit Royaume & Dauphiné.

Lesdits trois Estats desdits Royaume & Dauphiné sont prests d'eux en submettre, & s'en submettent au dit & ordonnance du prochain Saint Concile duëment assemble au lieu qui a esté député par le dernier Concile. Protestans qu'au cas que nostre Saint Pere voudroit aucune chose faire au prejudice del'Estat, droits & libertez dudit Royaume & Dauphiné, d'avoir leur recours audit prochain Concile advenir: auquel Saint Concile & de,

termination d'iceluy se soumettent tous lesdits trois Estats en cette manière. Et aussi si nostredit Saint Pere vouloit entreprendre, ou dire aucune chose au prejudice de la reformation qui fut faire de toute l'Eglise universelle en chef & membres, aux Saints Conciles de Constance & Basle: ou qu'il voudroit aucune chose entreprendre sur les droits & Preéminences du Roy & de sa Couronne, d'en avoir & poursuivre réparation en temps & lieu.

Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis, lib. 3. de Concordia Sacerdotij & Imperij, cap. 1.

Hinc profectum est, ut Ecclesia Gallicana nomen libertatis Ecclesiasticæ usurpaverit, cum adversus nova Pontificum Decreta, aut novos Episcoporum conatus, vel etiam secularis potestatis illicitam usurpationem, de antiquis Canonibus, aut moribus excipit. Quidam novitium nomen apud nos esse putant, quo à tempore Regis Caroli VI. tantum usi fuerimus. Certum quidem est, tunc magnoperè celebratum fuisse nomen illud libertatis, cum tempore schismatis, Romani Pontifices dignitati suæ, in partes dissipatæ, præsidii undique conquirendis intenti, Ecclesiam novitatibus quàm plurimis vexarent, gratis expectativis, Episcopatum & Abbatiarum reservationibus, Annatis, & aliis hujusmodi. Quæ tempestas Concilium Ecclesiæ Gallicanæ edimpulit anno 1406. & 1418. ut à Rege, Regni sui Ecclesiam, & viros Ecclesiasticos, ad suam libertatem antiquam, & juris communis dispositionem, restitui poterat. Vnde patet vera & gemina definitio hujus libertatis, ex sensu Ecclesiæ Gallicanæ; ut sit nempe, *Vsus antiqui juris communis*. Indè frequentissimè usurpatum fuit in constitutionibus Regis, in actis Comitiorum Regni, in Curiarum supremarum Iudicijs, & in Cleri Gallicani conventibus, nomen illud, *Libertatis Ecclesiæ Gallicanæ*. Sed non est quòd intrà illud tempus usurpationem hujus nominis coërceamus. *Et infra.*

Vnde monui superiore libro, libertatem Gallicanam, si ad integrum Ecclesiæ Gallicanæ corpus referatur, quod ex Regiâ & Episcopali dignitate constat, utriusque ministerij jura complecti. Eo sensu, rescriptis Regiis Ballarum executio conceditur, solemnè illâ formulâ, quòd nihil adversum jurebus & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ contineant, id est, nec privilegijs canonicis Ecclesiarum, nec jurebus Regiis. Sanè reticere non debeo quòd valdè commendabit usum harum libertatum; nempe à B. Ludovico Rege Christianissimo nomen & rem ipsam libertatis Ecclesiæ Gallicanæ restituta fuisse. De re ipsâ nemo dubitat, cum edicto illo celeberrimo caverit, ut Ecclesia Regni sui administraretur. *Secundum dispositionem juris communis, Sacrorum Conciliorum Ecclesiæ Dei, & statutorum sanctorum antiquorum Patrum*. Nomen autem extat in iis litteris, mensè Aprili datis anno 1228. quibus immunitates Episcoporum Provinciae Narbonensis, aliorumque Episcopatum confirmat, & auget his verbis: *Ludovicus Dei gratiâ Rex Francorum, universis Baronibus, Vassallis fidelibus suis, Ballivis, & bonis villis in Arelatensi, Narbonensi Provincia, & Rutenensi, Caturcensi, Aginnensi, & Albigeni Diocesisibus constitutis. De magnorum & prudentum*

prudendum virorum consilio statuimus, quod Ecclesia de viri Ecclesiastici in terris illis constituti, libertatibus, & immunitatibus utantur, quibus utitur Ecclesia Gallicana, & eis plenè gaudeant, secundum consuetudinem Ecclesia memorata.

Idem, de Concordantia Sacerdotij & Imperij, lib. 5. cap. 8. §. 3.

Noverat prudentissimus ille Pontifex definiendi autoritate, qua vigebar, Episcopos populūque Christianum non adstringi tanquam indubitata fidei Regulā, nisi accederet per Provincialium Episcoporum subscriptiones universalis Ecclesiæ consensus: vel recusantibus plerisque unius Confessionis Concordiam, Synodi Oecumenicæ publica professio, Pontificis definitionem amplecteretur.

Idem, de Concordantia Sacerdotij & Imperij, lib. 6. cap. 28. §. 10.

Verū eam cautionem adhibet quoad Carolum Calvum, ut legatos velit ad eum accedere, eique *Epistolas Synodicas*, id est, litteras Concilij convocatorias, ostendere, quæ ad Episcopos Regni ejus scriptæ erant, itemque *Commonitorium*, id est, mandata legatis data. Tum & illud quoque fieri annuit; ut isthæ omnia cum Episcopis cunctisque aliis communicentur. *Eidem glorioso Regi*, inquit Nicolai in Epistola ad Legatos in Franciam missos, *Epistolas Synodicas, & has quas vobis nunc dirigimus, pariter cum Commonitorio, presentibus cunctis ostendite.* Ex his autem colligi possunt vestigia prisca moris; quo receptum erat non posse vim legum apud nos obtinere Epistolas Pontificum Romanorum, donec Regi ostensæ fuissent.

Ex responso Universitatis Coloniensis Theodorico Archi. Coloniensi ad annum 1442.

Hæc sic breviter declarantur, quia de jure divino obedire tenentur Deo Christo, suæque sponsæ Ecclesiæ in quâ i. præsentia est Sedes Apostolica super omnes alias Ecclesias particulares & sedes inferiores, non super totam universalem prælata; omnis ergò anima est potestatibus sublimioribus subdita.

Ex responso Universitatis Hesfordiensis Episcopo Moguntino ad ann. 1440.

Superioritas & majoritas sacri Concilij supra Pontifices sic probatur. Quamvis Papa vel summus Pontifex est à Deo principalis Ecclesiæ vel in Ecclesiâ pars quod nullum Ecclesiæ membrum aut partem Conciliorum sit eo principalius & majus, aut æquè principale & magnum, quia in hoc omnes Sanctorum auctoritates de potestate Papæ loquentes intendunt: Tamen totam Ecclesiam aut generale Concilium subsistens & firmum majus & superius esse Papâ in his quæ pertinent ad fidem, schismatum extirpationem, & generalem morum reformationem, nullus Catholicus intelligere volens potest dubitare Hoc enim universalis Ecclesiæ autoritas in sacro Constantiensi Concilio declaravit, & Sacra Senensis & Basileensis Synodus innovavit in hæc verba. Quia ipsa Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata generale Concilium faciens, & Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, Cui quilibet cujuscumque status aut dignitatis

existat, etiamsi Papalis obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Infrà Quæ quidem universalis Ecclesiæ declaratio, quamvis sola sufficeret ad probandam suam in terris sacrorum Conciliorum auctoritatem pro majore etiam istius confirmatione quod dictum est in residuum Ecclesiæ corpus non computato Papa si contrarius esset auctoritatem hanc habere potest adduci ratio expressa & auctoritas. Ratio 1. dicitur hoc, nam cum Papa possit errare residuum corpus Ecclesiæ synodaliter congregatum errare non potest in his quæ sunt fidei, & in reformatione morum, & in pertinentibus ad ea, cum in talibus à Spiritu Sancto regatur, ut colligitur Act. 15. ubi dicit Concilium Apostolorum: *Visum est Spiritui Sancto & nobis*, unde & Christus Ecclesiam, quam suo pretioso sanguine fundavit tantâ gratiâ dotare dignatus est ut non possit errare, & quod soli Deo proprium est natura competat & Ecclesiæ privilegio.

Exemplum demonstrat hoc idem, sæpius enim compertum est Papam errasse residuo Ecclesiæ corpore rectè sentiente.

Ex responso Vniuersitatis Viennensis ad Electores Imperij, ann. 1440.

Quantum ad secundum scilicet, an sacrum Basileense Concilium ad instituendum & assequendum processum contra olim Eugenium quoad ejus suspensionem & depositionem, & alterius institutionem plenariam habuerit potestatem: Respondeo quod Spiritus Sanctus per organum sacri Concilij Constantiensis declaravit apertè talem potestatem habere Ecclesiam & Concilium eam repræsentans super omnem hominem, etiamsi Papalis existat dignitatis; nam Synodus Constantiensis in 3. suâ sessione super hoc diffinivit, statuit, decrevit & declaravit in hunc modum, quod sancta Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata generale Concilium faciens Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem hæresis schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. Ex quo manifestè habetur Papam subesse Concilio in casibus expressis in decreto allegato.

Et infrà Si autem in Spiritu Sancto Concilia sacra congregata sunt consequens est ut in nomine Iesu sint etiam congregata. Qui veraciter de se promissit ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum, Matth. 18. Vnde consequens est Spiritum Sanctum ibi esse, sed non est ibi ut subditus, sed ut supremus præsidens, à quo nulli fidei licet appellare, & per consequens nec à Concilio in his articulis in quibus certum est ipsum Concilium ab eo gubernari, & illi speciali gratiâ & illustratione præsidere scilicet in his quæ fidei sunt, extirpationes schismatum, & reformationes morum tam in capite quàm in membris, quomodo enim non est apertè divinæ majestatis contemptus & quasi idololatriæ scelus in talibus causis appellare à sacro Concilio ad Papam. Quid hoc aliud est quàm à Deo qui noscitur in sa-

ero Concilio in hâc re præsidere ad purum hominem appellare.

Ex responso universitatis Cracoviensis anno 1440.

De Ecclesiâ verò universali repræsentativa scilicet de Concilio generali quod est Ecclesiâ universalis repræsentativa ratione universalis jurisdictionis auctoritatis & Ecclesiasticæ potestatis infrâ breviter aliquid dicendum. Est autem Concilium generale congregatio legitimè facta, &c. Generale enim Concilium universalem Ecclesiâ repræsentans de quâ dictum est, est regula à Spiritu Sancto directâ & à Christo tradita, ut quilibet cujuscumque statûs etiamsi Papalis existat, eandem audire & illi obedire teneatur. Alioquin habendus est sicuti ethnicus & publicanus, & sic colligitur ex verbis veritatis. Matth. 18.

Infrâ. Et hoc est quod quotidie dicitur, quòd Papa non habet superiorem in terris; sed hæc intelligenda sunt in respectu ad Ecclesias particulares & membra singularia Ecclesiæ; quia judicari potest ab Ecclesiâ universali & à Concilio generali ipsum repræsentante in casu hæresis & notorij scandali. Ex his igitur apparere potest quo sensu Papa dicitur caput Ecclesiæ, & quam potestatem habere dicitur super membra Ecclesiæ universalis.

Infrâ. Sit hæc conclusio 4. Potestas Ecclesiæ universalis, ac etiam cujuslibet Concilij generalis legitimè congregati ipsam repræsentantis superior est potestate Papæ, & quâlibet aliâ potestate in terris. Cui quilibet cujuscumque dignitatis, statûs, aut conditionis, etsi Papalis existat, obedire ac subesse tenerur. Et si non obedierit, poterit condignâ animadversione puniri. Ista conclusio est fundamentum hujus totius negotij.

Infrâ. Idem patet autoritas Concilij Generalis super Papam, & consequenter super omnes alios, ex decretis Concilij Constantiensis Sanctissimi, &c.

Infrâ. Sic etiam est de judicio Ecclesiæ respectu actionum Papæ, quia Ecclesiâ nunquam deviare aut ab errare potest à fide rectâ, Papa verò frequenter 19. distinct. Anastasius. Idèd judicium Ecclesiæ dignius est judicio Papæ.

Iodocus Clithoveus Doctor Theologus Parisiensis in Compendio veritatum, ad ann. 1529.

Concilia Generalia in fide & moribus etiam indeviabilia. caput 3.

Conciliorum autoritatem suprâ modum deprimunt hæretici, & parvipendunt, quod norint pestiferas suas sectas, illorum acutâ falce & discussione accuratâ succisas olim esse ac damnatas. Hinc illa, quantumvis generalia fuerint, & errasse in ijs quæ fidei sunt, obganiunt: & in ijs etiam quæ ad mores spectant, deviasse à recto contendunt. Contrâ quos hæc proponitur *amplectanda veritas*. 1. Concilia generalia tam in fide quàm moribus sunt etiam indeviabilia. Nempè in primo hujus operis capite abundè ostensum est Ecclesiâ universalem in fide & moribus aberrare non posse. Atqui generale Concilium legitimè congregatum universalem Ecclesiâ repræsentat:

Ll ij

quod ex majoribus & potioribus ejus membris constet, quæ ad aliorum inferiorum minorumque membrorum directionem & moderamen sunt ordinata, utpotè ex primoribus Ecclesiasticis, Prælati atque Præsulibus, quorum regimini, tota ipsa Ecclesia credita est & commissa. Quemadmodum in veteri lege Moyses, Aáron & majores natu representabant totam Iudæorum Synagogam advocabantur in arduis causis & negotijs & ad consultandum de totius multitudinis gubernatione...

9. Rursus si sustollatur Conciliorum generalium autoritas, nonne omnia in Ecclesiâ Dei erunt ambigua, suspensa & incerta? Nonne protinus omnes ab inferis revocabuntur hæreses pestiferæ, jam olim per severam Conciliorum censuram damnatæ? Et quis tunc erit modus, aut quæ invenietur via hæreses illas contundendi? Si enim Scripturis sacris contra eas struatur acies & arma moveantur: illico aut Scripturas ipsas ad suum detorquebunt sensum hæretici, suæque positioni consentaneum, aut eas planè rejicient. Quemadmodum nostræ tempestati & novi dogmatistæ libros sacros & Canonicos suæ adversantes pravæ assertioni planè repudiant & aspernantur. Esset ergò tunc miseranda Ecclesiæ facies & maculis multis obsita. Denique si Concilij ipsi sacrosanctis adimatur sua autoritas, 10. Tunc si occurrat aliquod in fide dubium, aut in actionibus humanis quod totam concernat Ecclesiam: nulla proorsus tum via relinqueretur determinandi illud in unam aut alteram partem, sed quisque pro animi sui judicio & arbitrato, declinaret in hoc vel illud. Quemadmodum in libro Iudicum legimus, quod in nonnullis Israëlicorum Iudicum diebus non erat Rex in Israël, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat, ex quo consequens est quòd Christus non sufficienter providisset Ecclesiæ sponsæ suæ per legem Evangelicam de remedijs congruentibus, ad depellenda incommoda & mala, quæ possent illi ingruere, quod planè absurdum est & impium dicere. Nam si de salute Synagogæ adedò fuit sollicitus, ut contestatus fuerit per Prophetam de eâ, Quid est quod debui ultrà facere vineæ meæ, & non feciei: nonne majori curâ & providentiâ ipsi Ecclesiæ sponsæ suæ dilectæ prospexit, de omnibus ad directionem illius necessarijs & utilibus per legem Evangelicam, quæ est omnium perfectissima. 11. Ad hæc necesse est ipsam Ecclesiam Catholicam; quoniam in fide & moribus oberrare nequit, ut prius est monstratum, habere regulam aliquam rectam & determinatam atque infallibilem, per quam in suis dubijs circa materiam fidei & morum incidentibus dirigi debeat, rectoque ducti tramite, ne in deviâ errorum decumbat, aut in obliquum deflectatur. Nempè si nullam haberet ipsa Ecclesia regulam sensibilem, & mensuram quamdam tanquam amussim directricem: cum ipsa sit visibilis, ut etiam est monstratum, & sensui humano pervia: facilè posset ob hujus regulæ defectum prolabi in errores, & pertrahi ad diverticula pravorum dogmatum & morum. At qui talis regula totius Ecclesiæ directiva non est *judicium ipsius Summi Pontificis, cum ipse nequaquam in gratiâ Dei confirmatus, & falli possit, & in errorem prolabi;* & tantò minùs hujusmodi regula est *judicium alterius particularis personæ, sive publicam gerat administrationem, sive privatam agat vi-*

Isaia 5.

tam, cum unaquaque earum, etiam sit errori obnoxia: ob eandem quoque causam ea regula totius Ecclesie directrix non est Concilium aliquod particulare: quoniam & illud à recto potest deviare, nec sufficit ad totius Ecclesie directionem ac moderationem. Nulla igitur alia relinquitur regula sensibilis & corporaliter præsens Ecclesie indigenti tali directione, quam universale Concilium. Quod si admittatur, uti debet, esse metrum quoddam sensibile & mensura directiva universalis Ecclesie: necesse est ipsum Concilium esse in fide & moribus indeviabile; alias ipsam Ecclesiam rectè dirigere in suis dubijs & agendis non posset. 12. Præterea Ecclesia universalis habet Spiritum Sanctum sibi præsentem à quo regitur, ne in fide & moribus permittatur errare, ut in primo hujus libri capite est dictum. Ergò & universale Concilium majorum Prælatorum habet eandem Spiritus Sancti præsentiam defendentem ipsum *ab erroris devio*.

Ex Commentarijs Ioannis Quintini Hadui Iuris Doctoris & Professoris Lutetie, ad ann. 1552.

Alterius cura quæstionis hic innumeros Authores exercuit, an Papa sit suprâ Concilium? quod Ecclesiasticis Patribus Constantiæ & Basileæ dudum in Spiritu Sancto congregatis proindè visum est, ac si quis quæreret, An Papa sit suprâ Christum? promisit hic in medio se fore duorum vel trium suo nomine congregatorum, Matt. 18. Est ergò medius in Concilio. Hoc certo certius, Veritas est hæc juris divini, & articulus fidem concernens, quis hominum se præponet ampliùs? igitur plenarij Concilij, sicuti loquuntur, id est, generalis autoritas in Ecclesiâ, ut saluberrima est, ità maxima est: cuius iudicium dirigente Sancto Spiritu, ne ignorantia, nec malignitate aliqua perverti potest: cuius auctoritatem modis omnibus indubitata & inconvulsam esse oportet, cui, me Iudice, qui resistit, quisquis est, Deo resistit, à quo illud potestatem sumit. Intrâ Concilium sunt Ecclesiastici fideles omnes, nemo suprâ: non potest enim caput dicere, quia non sum pes, idè non sum de corpore. Hoc est se extollere super omne id quod dicitur Deus, & quod colitur 2. Theff. 2. Sancta quidem Ecclesia dicitur Deus. Esto, Papa primus in illo sedeat, non tamen solus est earum causarum iudex quæ tractantur & agitantur in Concilio, qui interfunt omnes, sunt coniudices. Videmus in veterum Patrum Concilij unumquemque Episcoporum subscripsisse decisio ac definitis per Concilium. Refertur in §. huic etiam 17. dist. can. 1. dist. 96. quæ forma iudicandi tradita videri potest in illo primo Apostolico Concilio, dum non solus Petrus pronuntiat, sed uno scribunt omnes voto, placuit Spiritui Sancto & nobis: hoc est, nobis omnibus à Spiritu Sancto doctis & ductis. Ergò Spiritus Sanctus unus est tantum qui salutis placita distat hominibus, utens organo Concilij, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna & stabilimentum veritatis, cuius verbo contradicere nullus omnino mortalium debet, sed omnes oportet humiliter obsequenterque obedire. Papam singulis antefero quos ex fide & consilio iudicet. Sic intelligo Gelasij verbum can. Cuncta per mundum 9. q. 3. Non possum universis. In Ecclesiâ Christianorum mera tyrannis est, plus universis unum posse. Reges gentium

Ioannes
Quintinus
Decanus
fuit Facul-
tatis Paris.
Canonici
& Gallica-
ni nomine
Cleri ora-
tionem ha-
buit in
Concilij
Aurelia-
nensibus.

dominantur eis, hoc enim lumen nostrum est, quod sapius equidem professo lubens, vos autem non sic, qui ministrare non ministrari venistis, Matth. 20. Lucæ 22. Christus ad hanc novam Discipulos instituit: in suis autem Apostolis omnes Ecclesiarum Præsules docuit can. propriè de consec. dist. 4. Et exemplum dedit suis, ut quod Magister ac Dominus fecit, ipsi faciant alter alterius lavando pedes, & onera portantes. Paratus etiam fuit ab impio Ministro doceri, si quid aut dixisset, aut egisset malè: sic omnes, & ipsum Romanum Papam decet obedire sanis monitoribus, & præcipuè rebus quæ pertinent ad Evangelicam Ecclesiæ formationem, fidem, institutionem: de cujus regno Christus voluit omnia penitus ejici scandala: non autem scandala tantum sunt hæretici, schismatici, idololatræ, sed etiam scandala vocat omnes eos Dominus, qui faciunt iniquitatem Matth. 13. Recta igitur monstrantibus devius Pontifex pareat: à minoribus enim canones Scripturarum jacentem majorem erigi patiuntur, & in viam Balaam sedentem accusari can. Plerumque can. Sequenti 2. q. 7. Amos pastor caprarum in Sacerdotum Principes invehitur, Paulus acerrimè Petrum reprehendit & objurgat ad Galat. 2. Alijque multi alios eodem præditos gradu, quorum casus multorum secum ruinam trahit. In Paulo reprehendente justæ libertatis laus est, & sanctæ humilitatis in Petro, ait Augustinus, cujus verba quin adscribam non me contineo, huc apprimè convenientia: ipse Petrus quod à Paulo fiebat utiliter libertate charitatis, sanctâ & benignâ pietate humilitatis accepit: atque ita rarius & sanctius exemplum posteris præbuit, quo non dedignarentur, sicubi fortè recti tramitem reliquissent, etiam à posterioribus corrigi, quàm Paulus: quo confidenter auferent etiam minores majoribus pro defendendâ Evangelicâ veritate, salvâ fraternâ charitate resistere. Hæc ille in 2. libello ad Hierony. de interpretatione illius loci ad Galat. Ergo si possunt hoc singuli, potest hoc idem & Concilium: nisi fortè quisquam est qui credat, uni cuilibet posse Deum nostrum examinis inspirare justitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare. In quo si quærat authoritas, respondebo cum Hieron. quod orbis major est urbe c. legimus. 93. ait idem in cap. Isaïæ 13. Ecclesia verè *οἱ κοινὸν* id est, orbis, & habitata intelligitur. Inde sunt Oecumenica dicta Concilia. Corinth nomine Paulus, ni fallor, Ecclesiam totam designans, ait, Omnia vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, 1. ad Corinth. 3. ostendens universalem Ecclesiam supra suos esse Ministros, ne Cephâ quidem excepto: quare per Concilium Basileense judicatus hæreticus quisquis anteponebat Papam Concilio, inexcusabilis, aiunt, error est in fide. Scripsit Damasus Papa Hieron. Beatissimus nolle se de his cognoscere quæ definisset sancta Synodus: & audemus adhuc de nescio quibus Papalibus Christi Conciliorum dispensationibus aliquid asserere? Concilium qui non audit, Christum non audit, auribus omni temeritate, superbiâ nullo vitio non oppletis. Cæsarum Theodosij & Valentiniani Epistola est apud Isidorum, ubi Reges inter cætera dicunt Sacerdotalem Conventum non nisi quis mali propriâ conscientiâ sauciatus evitat, etenim qui judicium refugit, apparet cum de justitiâ distulim 11. q. 1. can.

Christianis. Quòd si de gentilitate proferre aliquid libeat, Alexander Severus Imperator, & idem Pontifex Maximus tantùm minoribus Pontificibus detulit ut quasdam causas à se finitas iterari, & aliter distingui pateretur, ex Aelio Lampridio. Ammianus Marcellinus Author minimè Christianus ipsos etiam Pontifices Romanos provocat ad imitationem quorundam Christiani ritus Antistitum Provincialium, quos tenuitas edendi potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & supercilia humum spectantia, perpetuo numini verisque ejus cultoribus, ut puros commendant & verecundos. Hæc ille scripsit Damasi Papæ tempore, historiæ suæ libro 27. Sed quæ potestas relinquatur Papæ, si Concilij lubest authoritati? Magna per omnia, quanta capiti inter alia corporis membra, super omnia quidem est alia, veruntamen inter alia: nec enim Papa idèd summus est: quia summus Pontifex est, ait Bernardus ad Eugenium, quam de privatis exigit obedientiam, dependat ipse Concilio: hominemque de errore corrigi non pudeat, qui positus est ut aliorum corrigat errores. Non est insolitum vel novum Romanæ Sedis judicia-sententiasve corrigi, quod moneo ne quicquid ex illo loco dicitur, ex oraculo dici putem: Conceditur enim restitutio contra sententiam Papæ can. Quod quis. & seq. 35. q. 9. cap. 5. de restit. in integ.

Ex Epistolâ Universitatis Paris. oblata Carolo sexto, ann. 1394.

Præterea id falsum est, quod subjungitur Papam non posse seipsum in alterius ditionem submittere; nunquid Christo major erit, de quo sacratissima Evangelij proficitur historia, quia erat subditus illis, scilicet Matri & Ioseph? Matri namque suæ, hoc est sanctæ Ecclesiæ, quam fidelium omnium Matrem esse constat, si ipse Catholicus est, materno jure subditur nisi forsitan quis dixerit postquam sponsa tacta est, Matrem esse destitisse. Nunquid Petrum anteibit cui non ad Evangelij veritatem ambulanti Paulus in faciem liberè restitit, quam Pauli correctionem submissè & humiliter sustinuit. Nunquid & Papatûs jure à fraternæ correctionis eximetur lege, ut eidem omnium malorum agendorum licentiam impunè donemus? De Deo solo Iob sanctus id loquitur. *Non est qui dicat tibi: cur ita facis.* Caveant qui hunc titulum soli divinæ omnipotentis debitum, & sacris literis rescriptum, in se ipsos usurpando, ut ita dicam, suo ipsorum gladio adinstar nefandi Godiæ jugulentur, ab eisdem percunctari libet, jura si quæ hoc prohibent, divine, an humana ac purè positiva sint: Non divina profectò aliqua alaturisunt; restat ergò ut positiva sint, quibus, ut ipsi aiunt non est Papa subiectus; idcirco semetipsum compromittendo submitbens, non contra illa agere. Nihil igitur causæ est quominus se subicere ac compromittere possit, & mirum est quod non vident hæc dicentes sese illi potentis, quam cælo æquate volunt, tam apertè derogare.

Ferdinandus Ponzestus Cardinalis titulo Sancti Pancratij in Summâ brevi Theologia, lib. 2. cap. 12. de solutionibus dubiorum, ad annum 1522.

Quando Papa mandaret alicui ut faciat aliquid & postea declarat quod quicquid faciet sit irritum, non intelligitur illud competere sibi potestate ordinariâ glo. in c. provida. de elect. in 6. puta si prohiberet sacerdoti

272 *Censure de la Faculté de Theologie de Paris,*

baptizare vel celebrare, tunc servatis servandis sequitur effectus non obstante præcepto superioris c. 1. de Sacra Vnct. & c. manus in glo. de Consec. dist. 5. & quando prohiberet Presbytero quod non baptizaret secundum formam traditam Matthæi ultimo, *Ageret contra Evangelium, & per indirectum tolleretur Baptismus*, quod est contra articulum, *Confiteor unum Baptisma*: Posset tamen Papa prohibere aliquem ne confirmet, aut conferat ordines c. fina. de Sacra. non iter. Innocentius verò tenet quod si Papa dispensaret super illa quæ habent relationem ad corpus Christi verum, quod *Concilium potest ei resistere, & quod sententia istius præferatur sententia Papa, nec potest facere contra fidem, vel statutum Ecclesie, nec potest demandare alicui alteri quod faciat contra illa quæ pertinent ad ordines C. in nomine Domini 33. Dist.*

Messire Nicolas de Thou, Evêque de Chartres, dans l'explication de la Messe & du divin Office, adresse aux Curez de son Diocèse.

Quelque prerogative, grace & prééminence qu'ait le Pape en l'Eglise, il se doit toujours avouer tres-humble Serviteur de Dieu, reconnoître, tenir de luy en hommage lige sa Tiare, & de tant plus avoir cher & recommandable l'avancement de son honneur & gloire, que par sa grace & faveur il est élevé en lieu si eminent. Il doit reputer le plus honorable de ses titres, non seulement d'estre Serviteur de Dieu, mais aussi de ses Serviteurs, comme il se nomme en ses Bulles, & est contenu es Vers Latins ensuivans,

Servi erant tibi Roma prius Domini Dominorum

Servorum servi nunc tibi sunt Domini.

L'on prie pour luy, comme pour un homme qui peut errer & faillir, estant environné d'infirmité comme le reste du peuple, afin que Dieu par son infinie misericorde le preserve, estant les pechez du Chef grandement nuisibles aux membres, qui en prennent influence. *Tiré du feuillet 94. verso d'un Livre intitulé: Brief Recueil & explication de la Messe & du Divin Service y fait, imprimé à Paris, 1598.*

DEclare cependant la sacrée Faculté suivant l'exemple de ses Ancêtres, que ce n'est nullement son intention de déroger en aucune maniere par ses Determinat'ns & par ses Censures, à la Primauté du Pape établie par Iesus-Christ à la dignité & à l'autorité du saint siege Apostolique, aux Constitutions d'Innocent X. l'an de Nostre Seigneur, 1653. en date du 31. de May, & d'Alexandre VII l'an 1666. en date du 16. Octobre, que la sacrée Faculté a receuës, & enfin

DEclarat autem sacra Facultas, *majorum suorum vestigijs insistentes, se nullatenus intendere, suis Determinationibus ac Censuris quicquam derogari tum Primatui Summi Pontificis divinitus instituto, dignitati & auctoritati sanctæ Sedis Apostolicæ tum Constitutionibus Innocentij Decimi an. Dom. Incarn. 1653. pridie Kal. Junij, & Alex. VII. an. Dom. Incarn. 1666. 17. Kal. Novembris, datis & à sacræ Facultate*

cultate receptis, ac denique ejusdem Facultatis censuris & statutis ad idem negotium pertinentibus: palamque & aperte profiteretur se nunquam recessuram à debita reverentia & veneratione quâ Beati Petri Apostolorum Principis Successores, & ipsius sedem omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram semper prosecuta est.

Ceterum cum Auctor hujus Libri multa opera supposititia & spuria ineptè Sanctis Patribus ascribat, eorumque veras ac genuinas sententias in alienos sensus sæpè derorqueat, contra prædictorum Patrum mentem & præter historiarum fidem, necnon adversus Pastores & viros Theologos contumelias & calumnias spargat: Declarat Facultas se nolle probare varias partes prædamnarum propositionum, sicut nec cetera in eodem Libro contenta; quæ sicut numerum, ita & censura modum excedunt.

Datum Parisiis in congregatione generali præfate Facultatis apud Sorbonam, die 24. Maij, & Confirmatum die 26. ejusdem Mensis, anno 1664.

De mandato D D. Decani & Magistrorum Facultatis Theologiae Parisiensis
Ph. BOVVOT.

Par l'ordre & le mandement de M M. les Doyen & Docteurs de la Faculté de Theologie de Paris.
PH. BOVVOT.

S. August. de unitate Ecclesie Cap. 6.

Plura innotescunt sine impiâ contentione & cum piâ dilectione legentibus.

M m

qu'elle n'entend point non plus déroger aux censures & aux statuts de la mesme Faculté qui concernent cette mesme matière: fait en outre une profession publique qu'elle ne s'éloignera jamais du respect qu'elle doit & de la veneration qu'elle a toujourns eüe pour les successeurs du Bieu-heureux Pierre Prince des Apostres, & pour son siege, qu'elle reconnoist comme la Mere & la Maistresse de toutes les Eglises.

Au reste, parceque l'Autheur du livre rapporte quantité d'ouvrages faux & supposez qu'il attribué faullement & mal à propos aux SS. Peres, qu'il détourne leurs veritables paroles, & desfens tout contraires contre la pensée des mesmes Peres, & contre toute la foy & la verité de l'Histoire qu'il répand dans plusieurs endroits de son livre, quantité de calomnies & d'injures atroces contre des Pasteurs & des Theologiens Catholiques. La Faculté declare qu'elle n'entend nullement approuver plusieurs autres parties des propositions cy-dessus condamnées, non plus que le reste des autres choses contenuës dans le mesme livre, lesquelles comme elles sont presque sans nombre, elles excéderoient la juste mesure d'une censure.

Donnée à Paris dans l'assemblée generale de la Faculté tenuë en Sorbonne le 24. jour de May, & Confirmée le 26. du mesme mois, l'an 1664.